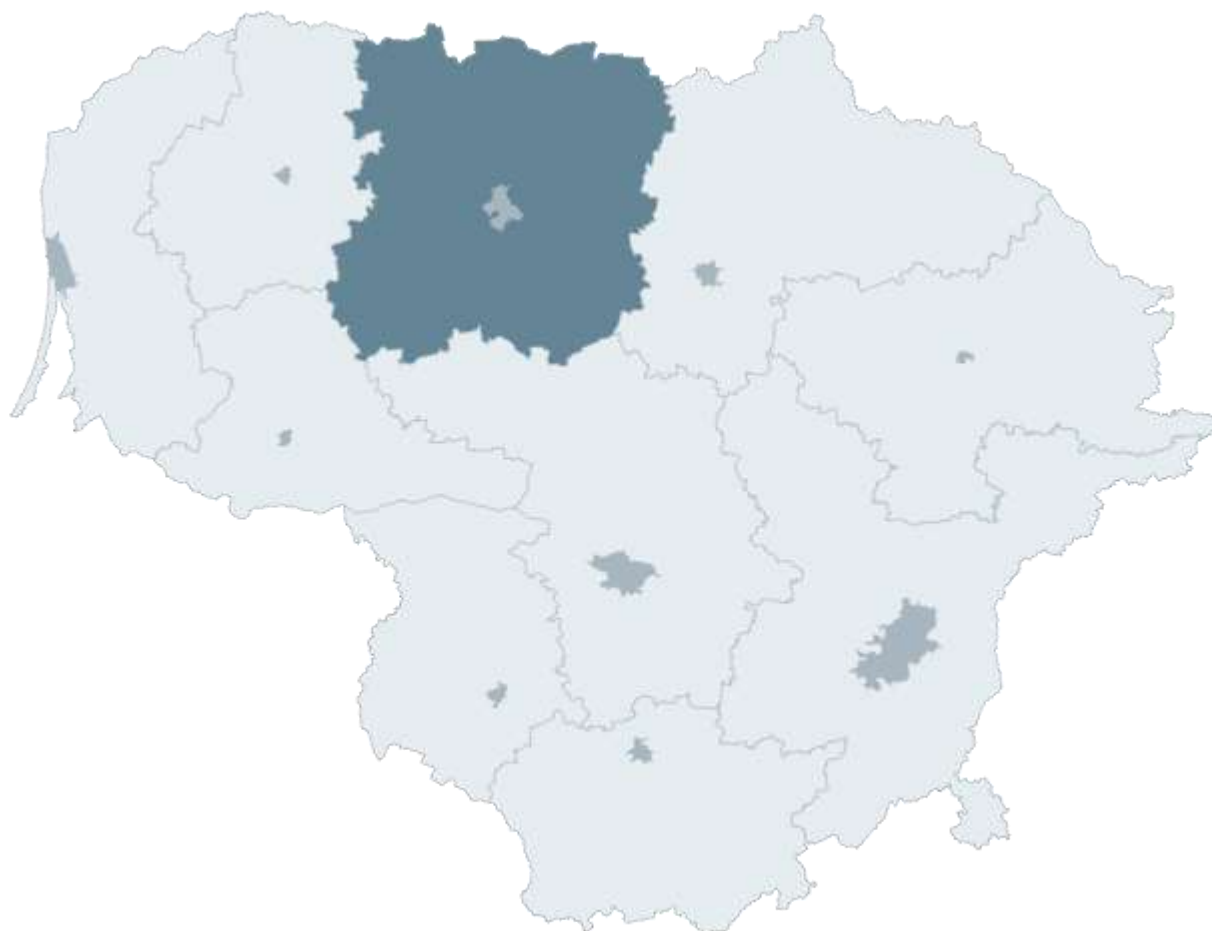

Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje
ir bendruomenėje teikiamų paslaugų

ŠIAULIŲ REGIONO ŽEMĖLAPIS

TURINYS

Sutrumpinimų sąrašas	3
Reikalavimai paslaugų plėtrai	4
Žemėlapių rengimas	4
Bendra regiono apžvalga	7
Regiono veikiančios socialinės globos įstaigos	8
Darbingo amžiaus asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią statistika regione.....	9
Socialinių paslaugų teikimo statistika	12
Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio poreikis savivaldybėse	14
Inovatyvių paslaugų teikimo poreikis savivaldybėse	15
I-asis žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos etapas	17
II-asis žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos etapas.....	20
Investicijų į ii-ojo etapo infrastruktūrą apibendrinimas.....	24

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS

I-asis etapas – laikotarpis nuo 2014 m. iki 2023 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

II-asis etapas – laikotarpis nuo 2023 m. iki 2029 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

AB – apsaugotas būstas

DI – deinstytucionalizacija

ES – Europos Sąjunga

GGN – grupinio gyvenimo namai

HID – Higienos instituto duomenys

NRD – Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

NVO – nevyriausybinės organizacijos

SADM - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SB – savivaldybės biudžetas

SD – socialinės dirbtuvės

SavGN – savarankiško gyvenimo namai

SGN – socialinės globos namai

SPN – socialinių paslaugų namai

VB – valstybės biudžetas

VIP – Valstybės investicijų programa

LAT – laikinas atokvėpis

PPS – pagalba priimant sprendimus

REIKALAVIMAI PASLAUGŲ PLĖTRAI

Strateginis Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapis tikslas - parengti žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos strategiją, kurios pagrindu regionuose bus įgyvendinamas tolygus, tvarus ir žmogaus teisėmis grįstas perėjimas nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų.

Žemėlapio pagrindas – savivaldybių identifikuoti žmonių su negalia ir jų artimųjų poreikiai. Poreikių analizei atlikti, savivaldybės, pasitelkdamos vietines psichikos ir (ar) intelekto negalios srityje dirbančias NVO bei seniūnijose dirbančius socialinius darbuotojus, identifikuoja trūkstamų paslaugų poreikius bei apimtis ir jų pagrindu planuoja bendruomeninių paslaugų plėtrą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi Jungtinių Tautų Žmonių su negalia teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo (toliau – Konvencija) nuostatų, ypatingą dėmesį skiriant 19 straipsnio „Savarankiškas gyvenimas ir įtrauktis į bendruomenę“ įgyvendinimui.

19 straipsnis

Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta visų žmonių su negalia lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas žmonėms su negalia visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrintų, kad:

a) žmonės su negalia turėtų galimybę lygiai su kitais asmenimis pasirinkti savo gyvenamąją vietą ir tą vietą, kur jie nori gyventi ir su kuo, ir kad jie neprivalėtų gyventi konkrečioje gyvenamojoje aplinkoje;

b) žmonės su negalia turėtų galimybę pasinaudoti įvairiomis namuose, gyvenamojoje vietoje teikiamomis ir kitomis pagalbinėmis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, įskaitant asmeninę pagalbą, būtiną padėti gyventi ir integruotis į bendruomenę ir užkirsti kelią izoliavimui ar atskyrimui nuo bendruomenės;

c) žmonėms su negalia lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.

Jungtinių Tautų žmonių su negalia teisių konvencija

Konvencijos 19 straipsnio suvokimui ir efektyviam jo nuostatų įgyvendinimui, Jungtinių Tautų Neįgalųjų teisių komitetas yra parengęs bendrąją pastabą dėl 19 straipsnio, kurios tikslas – padėti Konvencijos šalims įgyvendinti 19 straipsnį ir vykdyti savo įsipareigojimus pagal Konvenciją. Bendroji pastaba yra prieinama NRD tinklalapyje¹. Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą, privaloma laikytis minėtos bendrosios pastabos nuostatų. Visais atvejais turi būti laikomasi principo, kad visi žmonės su negalia turi lygias teises gyventi savarankiškai ir būti įtraukti į bendruomenę, laisvai priimti sprendimus ir kontroliuoti savo gyvenimą. Šių teisių užtikrinimui būtina didinti informacinį prieinamumą ir pagal negalios ypatumus suteikti informaciją, kuri atitiktų individualius asmens poreikius (pavyzdžiui, naudojant lengvai suprantamą kalbą ar pasitelkiant pagalbos priimančią sprendimus specialistą).

¹ <http://www.ndt.lt/neigaliuju-teisiu-konvencija/>

Lietuvoje bendruomeninių paslaugų plėtra įgyvendinama dvejomis pagrindinėmis kryptimis – kuriant su apgyvendinimu ir užimtumu susijusių paslaugų infrastruktūrą bei diegiant inovatyvias bendruomenines paslaugas, kurios yra nukreiptos į profesionalios pagalbos bendruomenėje teikimą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi nediskriminavimo ir lygių galimybių principo, t. y., kad visiems asmenims su negalia, nepriklausomai nuo negalios ypatumų, turi būti sudarytos galimybės gyventi bendruomenėje lygiai su kitais bendruomenės nariais ir naudotis visais bendruomenės ištekliais. Pabrėžiama, kad paslaugų prieinamumas turi būti užtikrinamas ir sunkią negalią, sunkų autizmo spektro ar kitą sutrikimą turintiems asmenims ir jų artimiesiems. Asmenys su negalia negali būti segreguojami pagal patiriamą socialinę riziką ar negalios ypatumus. Apgyvendinimo paslaugų plėtra negali būti įgyvendinama kitose socialinių paslaugų įstaigose, socialiniam būstui skirtose patalpose, išskyrus atvejus, kai asmenims reikalingas specialus gyvenamosios aplinkos pritaikymas. Apgyvendinimo paslaugos negali būti plėtojamos buvusiose mokyklose, darželiuose, ligoninėse ir kitose institucinio pobūdžio vietose. Paslaugos negali būti plėtojamos socialinių paslaugų įstaigų teritorijose ar šalia jų.

Paslaugos turi būti plėtojamos tose vietovėse, kuriose išplėtos sveikatos priežiūros, užimtumo, kultūros, socialinės ir kitų sektorių paslaugos, kurios yra būtinos asmens gyvenimui. Jei kažkurio sektoriaus paslaugos savivaldybėje ar konkrečioje bendruomenėje nėra išplėtos, šios paslaugos turi būti pasiekiamos viešuoju transportu.

Infrastruktūros plėtra ir kuriamos paslaugos privalo būti glaudžiai kooperuojamos su „minkštąja“ paslaugos dalimi. Asmenims, atsižvelgiant į individualius poreikius, turi būti užtikrinama asmeninė pagalba. Asmens poreikiai turi būti periodiškai vertinami ir, esant poreikiui, paslaugos turi būti keičiamos suteikiant asmeniui efektyvias ir jo poreikius atitinkančias paslaugas.

Paslaugas teikiančių specialistų kompetencijos privalo būti nuolatos keliamos ir tobulinamos. Turi būti plėtojamos individualaus darbo su klientu kompetencijos. Požiūris turi būti keičiamas nuo medicininio prie žmogaus teisėmis grįsto požiūrio. Kompetencijų kėlimu turi būti atsisakoma „institucinės kultūros“, kuri pasižymi grupine priežiūra, griežta tvarka (režimu), socialiniu nuotoliu ir skirtingo darbuotojų ir klientų statusu.

Į paslaugų planavimą ir jų teikimą privaloma įtraukti vietos nevyriausybines organizacijas, stiprinti jų potencialą, dalintis patirtimi ir visapusiškai įtraukti į planuojamus pokyčius. Būtina savalaikiai užmegzti bendradarbiavimą, atpažinti negalios bendruomenių poreikius, tartis ir planuoti būsimos infrastruktūros paslaugų turinį, t. y. kokiai tikslinei grupei (pagal negalios ypatumus) planuojamos teikti paslaugos, kokia reikalinga specialistų komanda, kokioje apimtyje teikiamos paslaugos. Planuojamos infrastruktūros apimtys, pvz. apsaugoto būsto ar grupinio gyvenimo namų vietų skaičius, turi atitikti individualius asmens poreikius ir pasirinkimo laisvę.

Savivaldybės, plėtodamos su apgyvendinimu ir užimtumu susijusias paslaugas, turi planuoti, kad jos būtų teikiamos tiek šiuo metu bendruomenėje gyvenantiems asmenims, tiek asmenims, kurie apsigyveno SGN. Esant asmens norui ir poreikiui, asmeniui turi būti suteikta teisė ir galimybė persikelti iš stacionarios globos įstaigos į bendruomenę.

ŽEMĖLAPIŲ RENGIMAS

Kiekviena savivaldybė, besirengdama II-ajam žmonių su negalia globos DI etapui rengė individualius Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapius (toliau – Žemėlapiai). Žemėlapis buvo sudarytas iš 3 pagrindinių dalių:

(1) esamos situacijos savivaldybėje analizės, kuri apima socialinių paslaugų organizavimo, teikimo ir prieinamumo tyrimą; NVO sektoriaus teikiamas paslaugas; apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikį asmenims ir artimiesiems, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje (t. y. dėl įvairių priežasčių negauna ar nesinaudoja socialinėmis paslaugomis);

(2) investicijų į infrastruktūrą ir žmogiškuosius išteklius analizės, kuri buvo sudaryta iš I-ojo etapo investicijų apžvalgos paslaugų kūrimo prasme ir poreikio naujų paslaugų plėtrai II-ajame DI etape;

(3) viešinimo strategijos, kuria siekiama prisidėti prie nacionalinės viešinimo strategijos kūrimo ir individualių savivaldybių ir vietos bendruomenių viešinimo resursų identifikavimo, siekiant efektyvesnės žmonių su negalia įtraukties į bendruomenės gyvenimą, taip pat sistemingos nuostatų kaitos jų atžvilgiu.

SAVIVALDYBĖS ŽEMĖLAPIS

1

ESAMOS SITUACIJOS SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ:

- Socialinių paslaugų prieinamumas
- NVO sektoriaus teikiamos paslaugos
- Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikis savivaldybėje

2

INVESTICIJOS Į INFRASTRUKTŪRĄ IR PASLAUGŲ TEIKIMĄ:

- 2014-2020 m. „kietosios“ investicijos
- Identifikuotas „kietųjų“ investicijų poreikis
- 2014-2020 m. „minkštųjų“ investicijų pilotavimas savivaldybėje
- Identifikuotas „minkštųjų“ investicijų poreikis

3

VIEŠINIMO STRATEGIJA:

- Savivaldybės resursų identifikavimas
- Savivaldybės pasiūlymai viešinimo strategijai

1 Pav. Savivaldybės Žemėlapių dalys

Savivaldybių Žemėlapiuose išanalizuota ir pateikta informacija naudojama ir perkeliama į skirtingas priemones, priklausomai nuo finansavimo šaltinių, tačiau kompleksiniam DI planavimui, priemonės turi būti kooperuojamos ir planuojamos neatsiejamai.

- Esamos situacijos savivaldybėje analizė bei investicijos į infrastruktūrą naudojamos bendrame regiono žemėlapyje. Remiantis šiais duomenimis, savivaldybės planuoja investicijų poreikį ir jų apimtį. Atsižvelgdamos į tai, kokių paslaugų savivaldybėse trūksta ir koks yra jų poreikis, savivaldybės paslaugas planuoja taip, kad vietos bendruomenėse būtų užtikrinama paslaugų įvairovė, priklausomai nuo individualių asmenų poreikių. Investicijos į infrastruktūrą planuojamos ir tvirtinamos regionų lygmeniu.

- „Minkštųjų“ investicijų poreikis naudojamas valstybiniu lygiu planuoti II-ojo etapo bendrąsias paslaugas visoms šalies savivaldybėms. Šioje dalyje SADM, įvertinusi visų šalies savivaldybių identifikuotų paslaugų poreikį, vertins dažniausiai pasitaikančias paslaugas, inovacijas ir trūkstamus resursus. Atsižvelgiant į šiuos rezultatus bus planuojamas ir įgyvendinamas naujas projektas. Bus siekiama, kad naujos paslaugos ar sisteminiai sprendimai prisidėtų prie asmenų savarankiškumo ugdymo ir palaikymo, institucinės globos prevencijos, vietos NVO stiprinimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo.
- Informacija pateikta viešinimo temai bus naudojama viešinimo strategijos rengimui ir viešinimo priemonių planavimui. Atsižvelgiant į visuomenės nuostatų tyrimų rezultatus ir į bendruomenių pasipriešinimą žmonių su negalia kaimynystei, bus siekiama sistemingai ir nuosekliai keisti visuomenės nuostatas, apimant tiek nacionalines viešinimo priemones, tiek priemones, kurios būtų nukreiptos į pokyčius, liečiančias konkrečią bendruomenę.

2 pav. Savivaldybių Žemėlapiuose pateiktos analizės naudojimo kryptys.

BENDRA REGIONO APŽVALGA

Šiaulių regioną sudaro 7 savivaldybės: Akmenės r., Joniškio r., Kelmės r., Pakruojo r., Radviliškio r., Šiaulių m., ir Šiaulių r.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. Šiaulių regione gyveno 257 890 nuolatiniai gyventojai, iš kurių 64 proc. gyveno mieste ir 36 proc. – kaimiškose vietovėse.

Nuolatinių gyventojų skaičius Šiaulių regione vaizduojamas 1-oje lentelėje.

1 lentelė. Šiaulių regiono savivaldybių gyventojų skaičiai.

Savivaldybė	Mieste ir kaime		Mieste		Kaime	
	Skaičius		Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.
Akmenės r. sav.	18390		11478	62 proc.	6912	38 proc.
Joniškio r. sav.	20199		9328	46 proc.	10871	54 proc.
Kelmės r. sav.	24499		9737	40 proc.	14762	60 proc.
Pakruojo r. sav.	18042		5541	31 proc.	12501	69 proc.
Radviliškio r. sav.	34297		17576	51 proc.	16721	49 proc.
Šiaulių m.,	100970		100970	100 proc.	x	0 proc.
Šiaulių r.	41493		10668	26 proc.	30825	74 proc.

REGIONE VEIKIANČIOS SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOS

Iki 2023 m. liepos 1 d. Šiaulių regione veikė 4 socialinės globos įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendino SADM: Aukštelkės, Jurdaičių, Linkuvos ir Ventos socialinės globos namai. Nuo 2023 m. liepos 1 d. Šiaulių rajono savivaldybės pavaldumui perduoti Aukštelkės socialinės globos namai.

2 lentelė. Šiaulių regione veikiančios socialinės globos įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM, gyventojų statistika.

Savivaldybė	SGN pavadinimas	Gyventojų sk.	Darbingo amžiaus asmenų sk.		Senyvo amžiaus asmenų sk.	
			Iš viso:	Asmenys, kuriems nustatyti specialieji nuolatinės slaugos poreikiai	Iš viso:	Asmenys, kuriems nustatyti specialieji nuolatinės slaugos poreikiai
Akmenės r.	Ventos	143	143	92	0	0
Joniškio r.	Jurdaičių	257	160	17	97	24
Pakruojo r.	Linkuvos	264	165	27	99	20
Šiaulių r.	Aukštelkės	191	115	35	76	24
Iš viso:		855	583	171	272	68

Apibendrinant Šiaulių regione veikiančių SGN situaciją (žr. lentelę Nr. 2), 2021 m. pabaigoje šiose įstaigose gyveno 68 proc. darbingo amžiaus asmenų su negalia (583 asmenys). 29 proc. šių asmenų (171) buvo nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. 32 proc. įstaigų gyventojų buvo senyvo amžiaus asmenys, iš kurių – 25 proc. nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. Viso Šiaulių regione veikiančiuose socialinės globos namuose, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM, gyveno 412 darbingo amžiaus asmenys, kuriems nenustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.

2022 m. kovo mėn. SADM iniciavo visų savo pavaldumo įstaigose gyvenančių darbingo amžiaus asmenų poreikių pervertinimą, kurį atliko įstaigų darbuotojai.

Aukštelkės SGN įsivertinę darbingo amžiaus gyventojų individualius poreikius nustatė, kad 77 asmenims reikalinga specializuota socialinė globa ir slauga, 35 – apgyvendinimas grupinio gyvenimo namuose, 2 – apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, 1 – apgyvendinimas apsaugotame būste.

Jurdaičių SGN įsivertinę darbingo amžiaus gyventojų individualius poreikius nustatė, kad 98 asmenims reikalinga specializuota socialinė globa ir slauga, 46 – apgyvendinimas grupinio gyvenimo namuose, 4 – apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, 9 – apgyvendinimas apsaugotame būste.

Linkuvos SGN įsivertinę darbingo amžiaus gyventojų individualius poreikius nustatė, kad 134 asmenims reikalinga specializuota socialinė globa ir slauga, 25 – apgyvendinimas grupinio gyvenimo namuose, 3 – savarankiško gyvenimo namuose, 3 – apgyvendinimas apsaugotame būste.

Ventos SGN įsivertinę darbingo amžiaus gyventojų individualius poreikius nustatė, kad 106 asmenims reikalinga specializuota socialinė globa ir slauga bei 37 – apgyvendinimas grupinio

gyvenimo namuose. Asmenų, galinčių gauti savarankiško gyvenimo namų ar apsaugoto būsto paslaugas, įstaiga nenurodė.

Susumavus Šiaulių regione veikiančių socialinių globos įstaigų nurodytą darbingo amžiaus gyventojų paslaugų poreikį galima teigti, kad specializuotos socialinės globos ir slaugos poreikis yra nurodytas 415 asmenų, apgyvendinimas grupinio gyvenimo namuose numatytas - 143 asmenims, 9 gyventojams nurodytas apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose ir įstaigų teigimu, 13 asmenų galėtų gauti apsaugoto būsto paslaugas.

DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ, TURINČIŲ INTELEKTO IR (AR) PSICHIKOS NEGALIĄ STATISTIKA REGIONE

Statistiškai apskaičiuojant kiekvienoje savivaldybėje gyvenančius darbingo amžiaus intelekto ir (ar) psichikos negalią turinčius asmenis, remiamasi HID duomenimis, kurie preliminariai leidžia įvertinti kiek kiekvienoje savivaldybėje gyvena tikslinės grupės asmenų. Svarbu pažymėti, kad iš HID statistikoje pateikiamų skaičių yra atimami SGN gyvenantys asmenys, todėl tai leidžia apytiksliai įvertinti kiek kiekvienoje savivaldybėje (bendruomenėje) gyvena tikslinės grupės asmenų. Tai, savo ruožtu, leidžia apskaičiuoti kiek tikslinės grupės asmenų naudojami socialinėmis paslaugomis.

Akmenės rajono savivaldybė

Remiantis HID, Akmenės rajono savivaldybėje registruoti 134 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 206 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Akmenės raj. savivaldybėje registruota 340. Iš šio skaičiaus atėmus Akmenės savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Ventos SGN – 143) gauname, kad Akmenės raj. savivaldybėje gyvena 197 tikslinės grupės asmenys.

Joniškio rajono savivaldybė

Remiantis HID, Joniškio rajono savivaldybėje registruoti 144 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 122 asmeniui priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Joniškio raj. savivaldybėje registruota 266. Iš šio skaičiaus atėmus Joniškio raj. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Jurdaičių SGN - 160) gauname, kad Joniškio raj. savivaldybėje gyvena 106 tikslinės grupės asmenys.

Kelmės rajono savivaldybė

Remiantis HID, Kelmės raj. savivaldybėje registruoti 146 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 116 asmeniui priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Kelmės raj. savivaldybėje registruota 262.

Pakruojo rajono savivaldybė

Remiantis HID, Pakruojo raj. savivaldybėje registruoti 155 asmuo, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 213 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Pakruojo raj. savivaldybėje registruota 368. Iš šio skaičiaus atėmus Pakruojo raj. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Linkuvos SGN - 165) gauname, kad Pakruojo raj. savivaldybėje gyvena apie 203 tikslinės grupės asmenys.

Radviliškio rajono savivaldybė

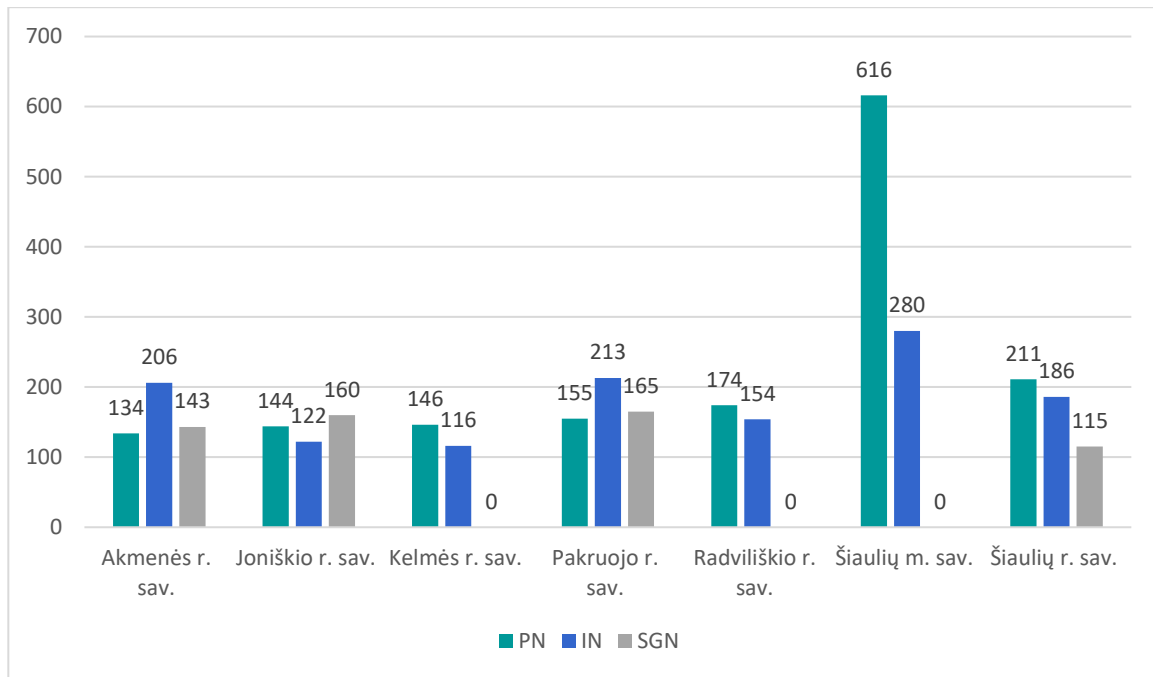
Remiantis HID, Radviliškio raj. savivaldybėje registruota 174 asmenų, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 154 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Radviliškio raj. savivaldybėje registruota 328.

Šiaulių miesto savivaldybė

Remiantis HID, Šiaulių miesto savivaldybėje registruota 616 asmenų, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 280 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Radviliškio raj. savivaldybėje registruota 896.

Šiaulių rajono savivaldybė

Remiantis HID, Šiaulių raj. savivaldybėje registruoti 211 asmenų, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 186 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Šiaulių raj. savivaldybėje registruota 397. Iš šio skaičiaus atėmus Šiaulių raj. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Aukštelkės SGN - 115) gauname, kad Šiaulių raj. savivaldybėje gyvena 282 tikslinės grupės asmenys.

PN – psichikos negalia; IN – intelekto negalia; SGN – Savivaldybėje veikiančių socialinės globos įstaigų gyventojai
 3 pav. Žmonių, turinčių psichikos arba intelekto negalią pasiskirstymas savivaldybėse.

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO STATISTIKA

Siekiant identifikuoti asmenis, turinčius psichikos ir (ar) intelekto negalią bei jų artimuosius kaip atskirą socialinių paslaugų gavėjų grupę, savivaldybės analizavo Socialinių paslaugų kataloge reglamentuotų paslaugų teikimo mastus, t. y. tyrė kiek tam tikros paslaugos gavėjų tarpe yra tikslinės grupės asmenų (žr. lentelę Nr. 3). Žemiau pateiktoje lentelėje apytiksliai vaizduojama minėta paslaugos gavėjų grupė, kuri lyginama su HID, t. y. atskleidžiama bendra paslaugų teikimo tendencija nuo savivaldybėse gyvenančių bendro asmenų su psichikos ir (ar) intelekto negalia skaičiaus.

3 lentelė. Socialinių paslaugų teikimo statistika intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims.

	Akmenės r.		Joniškio r.		Kelmės r.		Pakruojo r.		Radviliškio r.		Šiaulių m.		Šiaulių r.	
SOCIALINĖS PRIEŽIŪROS PASLAUGOS														
Viso asmenų		HID 197		HID 106		HID 262		HID 203		HID 328		HID 896		HID 282
Pagalba į namus	6	3%	34	32,1 %	5	1,9 %	5	2,5%	-	-	34	3,8%	8	2,8 %
Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas	3	1,5 %	22	20,8 %	61	23,3 %	10	4,9%	35	10,7 %	228	25,4 %	13	4,6 %
Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	-	-	9	8,5%	-	-	21	10,3 %	-	-	15	1,7%	4	1,4 %
Psichosocialinė pagalba	3	1,5 %	ND	ND	10	3,8 %	47	23,2 %	10	3%	1	0,1%	ND	ND
Laikinas atokvėpis	-	-	4	3,8%	1	0,4 %	2	1,0%	1	0,3%	-	-	-	-
Apgyvendinimas apsaugotame būste	-	-	-	-	-	-	4	2,0%	4	1,2%	8	0,9%	-	-
Vaikų dienos socialinė priežiūra	-	-	15	14,2 %	-	-	12	5,9%	8	2,4%	37	4,1%	2	0,7 %
SOCIALINĖS GLOBOS PASLAUGOS														
Dienos socialinė globa	9		63		36		13		27		79		24	
asmens namuose	2	22,2	7	11,1	0	0	0	0	2	7,4	3	3,8	-	0
institucijoje	7	77,8	56	88,9	36	100	13	100	25	92,6	76	96,2	24	100
Trumpalaikė socialinė globa	2		5		17		27		-		3		-	
Ilgalaikė socialinė globa	28		18		34		31		33		90		34	
Laikinas atokvėpis	-		7		6		2		-		4		-	

ND – nėra duomenų

Socialinių paslaugų prieinamumo analizė atskleidė, kad intelekto ir (ar) psichikos negalią turintys asmenys menkai naudojami socialinėmis paslaugomis. Lyginant socialinės priežiūros ir socialinės

globos paslaugas, penkiose savivaldybėse socialinės priežiūros paslaugos teikiamos mažesne apimtimi. Vertinant socialinės priežiūros paslaugų įvairovę, daugiausia regiono savivaldybėse organizuojama ir teikiama socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo paslauga. Lyginant kiekvienoje savivaldybėje teikiamų paslaugų kiekį (ne unikalių gavėjų sk.), socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugos pasiskirsto tokiu santykiu (vaikų dienos socialinė priežiūra netraukiama dėl amžiaus grupės) (žr. lentelę Nr. 4).

4 lentelė. Socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugų santykis.

Savivaldybė	Socialinės priežiūros paslaugos (gavėjų sk.)	Socialinės globos paslaugos (gavėjų sk.)
Akmenės r. sav.	12	32
Joniškio r. sav.	55	86
Kelmės r. sav.	77	87
Pakruojo r. sav.	101	71
Radviliškio r. sav.	48	60
Šiaulių m.,	323	172
Šiaulių r.	29	58

APGYVENDINIMO, DIENOS UŽIMTUMO IR LAIKINO ATOKVĖPIO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Šiaulių regiono savivaldybės, rengdamos individualius savivaldybių Žemėlapius, siekė identifikuoti savivaldybėse gyvenančių asmenų, kurie šiuo metu nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje, poreikius. Poreikiai buvo identifikuoti trimis pagrindiniais pūviais – apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų. Kiekviena savivaldybė individualiai rinkosi skirtingas strategijas dėl šios informacijos gavimo. Apklausos buvo vykdomos per seniūnijų darbuotojus, socialinio darbo organizatorius, nevyriausybinės organizacijas, socialines paslaugas teikiančias įstaigas. Didžioji dalis savivaldybių identifikavo šių paslaugų poreikį ir šiuo metu dar nepilnamečiams asmenims, kuriems tikėtina, kad 5 metų laikotarpyje gali reikėti lentelėje nurodytų paslaugų. Tam tikslu buvo renkami duomenys iš specialiųjų mokyklų, vaikų globos įstaigų, globos centrų.

Atkreiptinas dėmesys, kad šiuos duomenis reikia vertinti kaip bendrąją statistiką, todėl, kad rezultatai atskleidžia tik paslaugų teikimo, nukreipto į apgyvendinimą, užimtumą ir artimųjų poilsį, kryptis. Individualių poreikių užtikrinimui būtinas kiekvieno individualaus asmens (šėimos) paslaugų poreikio vertinimas ir individualaus pagalbos plano sudarymas.

4 Pav. Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikis bendruomenėje gyvenantiems asmenim (artimiesiems)

Apibendrinus savivaldybių analizę, Šiaulių regiono bendruomenėse šiuo metu gyvena apie 530 asmenų, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje, tačiau jiems yra reikalingos socialinės paslaugos. Apie 118 šėimų reikalingos laikino atokvėpio paslaugos. Neišsprendus šių problemų ir laiku nesuteikus individualių paslaugų, ateityje šiai daliai asmenų atsiras ilgalaikės globos poreikis, todėl Šiaulių regione būtina plėsti ne tik alternatyvias ir prevencines institucinei globai paslaugas,

bet ir skatinti jų informacinį prieinamumą, plėtoti atvejo vadybą, skatinti socialinio darbo plėtrą, kad būtų suteikta savalaikė pagalba ir ugdomas asmenų bei jų artimųjų savarankiškas gyvenimas ir įtrauktis į bendruomenę.

INOVATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Inovatyvios paslaugos šio Žemėlapio rėmuose suvokiamos kaip paslaugos, kurios nėra reglamentuotos ir kurioms reikia „minkštųjų“ investicijų, daugiausia investicijų į žmogiškuosius resursus.

Pirminiame kiekvienos savivaldybės žemėlapio rengimo procese savivaldybių buvo prašoma identifikuoti inovatyvių „minkštųjų“ paslaugų poreikį, kuris plačiau aprašomas kiekvienos savivaldybės žemėlapyje. Į šią dalį neįtraukti savivaldybių siūlymai, kurie susiję su infrastruktūros pritaikymu ar specialios įrangos įsigijimu (pvz. sensorinių erdvių įrengimas).

Dažniausiai Šiaulių regiono savivaldybės įvardino atvejo vadybos paslaugų poreikį, kurios tikslas - koordinuotos ir kompleksinės pagalbos teikimas asmeniui (šeimai) pagal jo individualius poreikius. Atvejo vadybos proceso metu asmenims būtų teikiama tarpsektorinė pagalba (socialinių, sveikatos priežiūros, užimtumo paslaugų koordinavimas ir teikimas), informacijos suteikimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, pagalba užmezgant ir palaikant socialinius ryšius, kitų individualių asmens problemų sprendimas.

Pavienės Šiaulių regiono savivaldybės išreiškė įvairių terapijų bei apmokytų jomis dirbti specialistų / konsultantų poreikį. Jų manymu, būtų naudinga diegti inovatyvias terapijas rūšis, kurios padėtų įveikti neigiamas emocijas (nerimą, baimę, pyktį, nuoskaudas, depresiją) ir tokiu būdu padėtų išvengti dar didesnių, gilesnių psichinės sveikatos sutrikimų ar jų paūmėjimų, padėtų spręsti priklausomybių klausimus, neretai kurių sprendimui reikalingos specifinės žinios apie negalią. Keletas savivaldybių kėlė problemas dėl neveiksnių ar ribotai veiksnų tam tikroje srityje asmenų, kurie netenka globėjų (rūpintojų). Dažnu atveju jiems skiriama stacionari ilgalaikė socialinė globa vien tam, kad jų globėjais būtų paskirtos socialinės globos įstaigos. Jų manymu, įgyvendinus profesionalaus globėjo institutą, dalis pakankamai savarankiškų negalią turinčių asmenų galėtų ir toliau gyventi bendruomenėje - savo būstuose, naudotis socialinėmis paslaugomis. Siekiant įvairiapusiškai spręsti tikslinių grupių šeimų problemas, buvo siūloma Šeimos socialinės reabilitacijos paslauga, kuomet proto ir/ar psichikos negalią turintiems asmenims reabilitacijos paslauga apjungia visas reikalingas paslaugas šeimai įgalinti: socialines, švietimo, sveikatos priežiūros, teises ir kitas paslaugas pagal individualius šeimos poreikius. Buvo išsakyta ir Mobilios komandos (psichologo, socialinio darbuotojo, slaugytojo) poreikis. Ši paslauga leistų skubiai reaguoti į asmeniui ar šeimai iškilusias sudėtingas ar kritines situacijas, sulaukus pranešimų iš bendruomenės ar kitų suinteresuotų narių.

Žemiau lentelėje (Nr. 5) pateikiami apibendrinti savivaldybių siūlymai.

5 lentelė. Inovatyvių paslaugų poreikiai.

Paslaugos poreikis savivaldybėse	Akmenės raj.	Joniškio raj.	Kelmės raj.	Pakruojo raj.	Radviliškio raj.	Šiaulių m.	Šiaulių raj.
Atvejo vadyba	+		+			+	
Mobili komanda							+
Terapeutas					+		
Profesionalus globėjas		+					
Šeimos socialinė rehabilitacija				+			
Priklausomybių konsultantas asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią						+	

Socialinių paslaugų teikimo statistika atskleidžia, kad asmenys, turintys intelekto ir (ar) psichikos negalią, mažai naudojami bendruomenėje teikiamomis socialinėmis paslaugomis, t. y. Žemėlapio tikslinė grupė sudaro mažą paslaugos gavėjų dalį. Tuo tarpu beveik visos savivaldybės identifikuoja šią tikslinę grupę per apgyvendinimo ir užimtumo bei laikino atokvėpio paslaugų poreikį. Galima daryti prielaidą, kad didžioji dauguma šių asmenų gyvena namuose su savo artimaisiais ir nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje – nėra ugdomi šių asmenų savarankiško gyvenimo įgūdžiai, dėl ko asmenys mažai įsitraukia į bendruomenės gyvenimą, kitas gyvenimui svarbias sritis – užimtumą, sveikatos sritį, kultūrinį gyvenimą ir kt. Šių asmenų įtraukimui į savarankišką ir bendruomenės gyvenimą būtina užtikrinti informacinį prieinamumą, t. y. suteikti visą reikiamą informaciją apie socialines ir kitas paslaugas, palydėti asmenį (šeimą) socialinių paslaugų ir kituose sektoriuose. Individualių asmens poreikių užtikrinimui būtina diegti atvejo vadybos mechanizmą, suteikiant pagalbą, palydėjimą ir atstovavimą užtikrinant asmens norus ir poreikius tarpinstitucinėje erdvėje.

Siekiant užtikrinti paslaugų plėtros procesą būtina stiprinti su tiksline grupe dirbančias nevyriausybinės organizacijas, socialinių paslaugų įstaigas, pritraukti, apmokyti ir įgalinti veikti naujus socialinių paslaugų teikėjus. Būtina diegti žmogaus teisėmis grįstą požiūrį, juo paremtus darbo metodus.

I-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

I-asis žmonių su negalia globos DI etapas apima 2014-2023 m. laikotarpio investicijas į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą („kietosios“ ir „minkštosios“ investicijos). „Minkštosios“ investicijos apima du projektus:

- 1) Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje Nr. 08.4.1.-ESFA-V-405-01-0001 (toliau – Sąlygų sukūrimas).
- 2) Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra Nr. 08.4.1.-ESFA-V-405-03-0001.

Įgyvendinant Sąlygų sukūrimo projektą, buvo suplanuota ir įgyvendinta seka veiksmų, reikalingų pasirengti žmonių su negalia globos DI įgyvendinimui: vertinami pertvarkomų socialinės globos įstaigų individualūs gyventojų poreikiai, parengti paslaugų teikimo planai; nustatyta įstaigų darbuotojų motyvacija ir kelta jų kvalifikacija bei kompetencijos dirbant naujais socialinio darbo metodais; sukurti naujų bendruomeninių paslaugų teikimo aprašai; įgyvendintos priemonės visuomenės nuostatų kaitai ir žmonių su negalia globos DI viešinimui. Šio projekto rėmuose pilotuotos naujos alternatyvios institucinei globai paslaugos suaugusiems asmenims su negalia: apgyvendinimas apsaugotame būste, laikino atokvėpio paslaugos gavėjo namuose ar įstaigoje teikimas, asmeninio asistento pasauga bei įdarbinimas su pagalba.

Šiaulių regione asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią, buvo teikiamos ir išbandomos apsaugoto būsto, asmeninio asistento, laikino atokvėpio gavėjo namuose bei laikino atokvėpio įstaigoje paslaugos.

Projekto įgyvendinimo laikotarpiu Šiaulių miesto savivaldybėje apsaugoto būsto paslaugos buvo suteiktos 4 paslaugos gavėjams. Laikino atokvėpio namuose pasauga sulaukė itin didelio susidomėjimo asmenis su negalia prižiūrinčių asmenų artimųjų tarpe. Projekto metu pasauga buvo suteikta 14 Šiaulių miesto vaikų ir suaugusių asmenų su proto ir (ar) psichikos negalia. Šiaulių miesto savivaldybė, matydama poreikį plėsti laikino atokvėpio paslaugų teikimą, projekto įgyvendinimo metu skyrė SB lėšas, todėl paslaugos gavėjų skaičius padidėjo nuo 10 iki 14.

Laikino atokvėpio pasaugą įstaigoje skirtingu metu teikė dvi skirtingos įstaigos Pakruojo ir Šiaulių rajonuose. Pakruojo rajono savivaldybėje LAT pasauga projekto metu buvo suteikta 15 Pakruojo rajono gyventojų. Šiaulių rajono savivaldybėje analogiškos paslaugos buvo suteiktos 12 Šiaulių rajone gyvenančių suaugusių asmenų su proto ir (ar) psichikos negalia. Asmeninio asistento pasauga projekto įgyvendinimo laikotarpiu buvo suteikta 20 asmenų, kurie buvo Šiaulių miesto bei Šiaulių rajono gyventojai.

Įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ Šiaulių regione teikiamos ir išbandomos apsaugoto būsto, socialinių dirbtuvių ir pagalbos priimant sprendimus paslaugos. Projekto rėmuose taip pat plėtojama įdarbinimo su pagalba pasauga, tačiau Šiaulių regione neatsirado pareiškėjų, kurie būtų norėję dalyvauti konkurse dėl įdarbinimo su pagalba veiklos organizavimo. Šiaulių regione socialinių dirbtuvių veiklas vykdo 4 organizacijos – trys iš jų veikia Šiauliuose ir vienos - Joniškio mieste. Nuo projekto pradžios iki 2023 m. rugpjūčio 1 d. socialinių dirbtuvių paslaugos buvo suteiktos 115 asmenų. Veiklose dalyvavo penkių Šiaulių regiono savivaldybių gyventojai - 15 Kelmės r., 2 Šiaulių r., 17 Joniškio r., bei 1 Radviliškio r. gyventojas ir 71 Šiaulių miesto savivaldybėje gyvenantis asmuo. Šiaulių regiono socialinių dirbtuvių veiklose dalyvavo ir po vieną Vilniaus miesto, Mažeikių, Rokiškio, Jonavos, Klaipėdos ir Panevėžio rajonų gyventojas, bei dvi Panevėžio miesto gyventojos, kurios laikinai gauna (gavo)

kitas socialines paslaugas Šiaulių miesto savivaldybėje. Taip Socialinių dirbtuvių paslaugos teikiamos 1 Ukrainos gyventojui. Pagalbos priimant sprendimus paslaugos, per projekto įgyvendinimo laikotarpį, regione buvo suteiktos 85 asmenims. 35 asmenys, gavę PPS paslaugas, buvo SGN gyventojai, 50 asmenų gyveno bendruomenėje. Paslaugos buvo teikiamos Kelmės, Šiaulių, Radviliškio rajonų bei Šiaulių miesto savivaldybių gyventojams. Šiuo metu PPS paslauga teikiama 25 asmenims. Apsaugoto būsto paslaugos regione iki š. m. balandžio 1 d. yra suteiktos 18 asmenų – septyniems Radviliškio rajono, šešiams Šiaulių miesto savivaldybės ir penkiems Pakruojo rajono savivaldybės gyventojams.

Apsaugoto būsto plėtra.

Šiaulių regione yra plėtojamos apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugos. Projekto metu buvo išnuomoti 5 būstai, kuriuose paslaugas vienu metu gauna 12 asmenų.

6 lentelė. AB paslaugos organizavimo apimtys Šiaulių regione.

Būstai	Paslaugos teikėjas	Gyventojų sk.	Finansuojami VB (iš SGN iki 2007)	Finansuojami SB (iš SGN po 2007)	Į AB atvyko iš bendruomenės
<i>Pakruojo raj. Savivaldybė</i>					
Nr. 1	Klovainių sutrikusio intelekto jaunuolių centras	5	-	2 asmenys Pakruojo rajono savivaldybės gyventojai, į AB atvykę iš Linkuvos savarankiško gyvenimo namų.	1 asmuo atvyko iš Pakruojo laikino gyvenimo namų, 2 - iš bendruomenės. Visi jie yra Pakruojo rajono savivaldybės gyventojai.
<i>Radviliškio raj. Savivaldybė</i>					
Nr. 2	Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Radviliškio Viltis“	7	-	1 asmuo atvyko iš Kėdainių SGN, kuriuose buvo apgyvendintas nuo 2016 m. Asmuo yra Radviliškio raj. savivaldybės gyventojas.	6 paslaugos gavėjai yra atvykę iš bendruomenės. Dviejų iš jų tėvai mirę, vieno asmens tėvai gyvena asocialų gyvenimą, vienas jaunuolis nusprendė pradėti savarankišką gyvenimą. Vienam paslaugos gavėjui AB paslauga dėl blogėjančios sveikatos būklės pakeista į apgyvendinimą SGN, vienas paslaugos gavėjas buvo pašalintas už nuolatinius taisyklių pažeidimus. Visi 6 yra Radviliškio rajono savivaldybės gyventojai.
<i>Šiaulių miesto savivaldybė</i>					
Nr. 3	Šiaulių miesto savivaldybės globos namai	6	-	2 paslaugos gavėjos užaugusios KPC „Alka“ (buvę SADM VGN „Šaltinis“), 2 atvyko iš Šiaulių miesto savivaldybės globos	2 paslaugos gavėjai yra atvykę iš bendruomenės.

				namų Savarankiško gyvenimo namų padalinio. Visos keturios yra Šiaulių miesto savivaldybės gyventojos.	
Nr. 4	Šiaulių miesto savivaldybės globos namai	4	-	4 paslaugos gavėjai yra buvę KPC „Alka“ auklėtiniai (buvę SADM VGN „Šaltinis“). Visi yra Šiaulių miesto savivaldybės gyventojai.	-
	Iš viso:	16	0	11	5

Šiaulių regione iš viso veikia 6 apsaugoti būstai. Įgyvendinant NRD koordinuojamą projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ yra išnuomoti 5 butai. Du butai išnuomoti Pakruojo mieste (4), po vieną Radviliškio (2) bei Šeduvos miestuose (2). Šiaulių mieste apsaugoto būsto paslauga teikiama dvejuose butuose, kurių vienas yra nuomojamas projekto lėšomis (4), kitas yra įsigytas Šiaulių miesto savivaldybės globos namų (4) rėmėjų lėšomis. Iš dviejų Šiaulių regiono savivaldybių, kurios įgyvendina pirmąjį DI etapą, Šiaulių rajono savivaldybė yra numčiusi įsteigti 1 apsaugotą būstą, kuriame gyventų 4 asmenys, Šiaulių miesto savivaldybė I plėtros etape būstų įsigijimo nenumatė. Kitos penkios Šiaulių regiono savivaldybės apsaugoto būsto plėtros pirmame DI etape neįgyvendino dėl ES lėšų stokos. 2019 metais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos iniciatyva buvo parengtas Šiaulių regiono investicijų projektas “Bendruomeninių apgyvendinimo bei užimtumo paslaugų asmenims su proto ir psichikos negalia plėtra Šiaulių regione“. Šiam projektui buvo suformuota institucinės pertvarkos vizija Šiaulių regione. Tačiau I etapo finansavimo metu lėšos skirtos tik Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono savivaldybėms.

Savivaldybėms atlikus su apgyvendinimu susijusių paslaugų poreikio vertinimą, taip pat įvertinus NRD koordinuojamame projekte laukiančiųjų apsigyventi apsaugoto būsto paslaugoje mastą, galima daryti išvadą, kad apsaugoto būsto plėtros poreikis yra gana aukštas.

Grupinio gyvenimo namų plėtra.

Šiaulių regione GGN plėtra įgyvendinama iš dviejų finansavimo šaltinių: VIP ir ES investicijų lėšų. Visos keturios Šiaulių regiono SADM pavaldumo socialinės globos įstaigos iš VIP lėšų vykdė GGN plėtrą regione. Aukštelkės SGN įsteigė tris GGN Kelmės mieste, kuriuose buvo apgyvendinti 28 asmenys. Jurdaičių SGN Joniškio mieste įsteigė vienus GGN, kuriuose gyvena 10 asmenų, Linkuvos SGN Pakruojo mieste įsteigė vienus GGN, kuriuose gyvena 8 asmenys, Ventos SGN įsteigė 2 GGN, kuriuose gyvena 20 gyventojų. I etapo finansavimo metu lėšos skirtos tik Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono savivaldybėms. Planuota, kad iš I – ojo etapo ES investicijų lėšų Šiaulių rajono savivaldybė įsteigs 2 GGN, Šiaulių miesto savivaldybė – 4 GGN. Vis tik Šiaulių rajono savivaldybei nepavyko įgyvendinti I -ame etape numatytų GGN statybų projektų.

II-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

Apsaugoto būsto plėtra

Rengdama Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų Šiaulių regiono Žemėlapi, Akmenės rajono savivaldybė nutarė, kad apsaugoto būsto plėtra bus vykdoma įsigijus 2 butus, kuriuose numatoma, kad vienu metu paslaugas galėtų gauti 4 asmenys. Taip pat, 1 apsaugotą būstą savivaldybė, esant poreikiui, įsteigs buvusiam bendruomeninių vaikų globos namų bute, kuriame yra 4 vietos.

Joniškio rajono savivaldybė, išanalizavusi seniūnijų atsakingų specialistų pateiktus duomenis bei atlikę įstaigų ir globėjų, globojančių negalią turinčius vaikus, apklausą, kuriems per projekto įgyvendinimo laikotarpį sueis pilnametystė, suplanavo įsigyti 5 butus, kuriuose paslaugas gautų 8 asmenys. SADM pateikė siūlymą papildomai įsigyti 1 apsaugotą būstą ir sukurti 10 paslaugos teikimo vietų. Galutiniu savivaldybės sprendimu nuspręsta, II-ajame DI etape, Joniškio r. savivaldybėje steigti 2 apsaugotus būstus, sukuriant 5 vietas paslaugų teikimui.

Kelmės rajono savivaldybė, surinkusi seniūnijų socialinių darbuotojų, paslaugas žmonėms su negalia teikiančių įstaigų bei globos centro pateiktus duomenis ir atlikus socialinių paslaugų aplinkos analizę Žemėlapyje nurodė, kad savivaldybėje apsaugoto būsto paslaugos poreikis yra 8 vietos. Įvertinus pateiktą paslaugos poreikį savivaldybės administracija nutarė įsigyti 4 butus. SADM papildomų siūlymų dėl apsaugoto būsto plėtros savivaldybei neteikė, todėl II-ajame DI etape Kelmės r. savivaldybėje bus įsteigti 4 apsaugoti būstai ir sukurtos 8 vietos paslaugų teikimui.

Pakruojo rajono savivaldybė įvertinusi seniūnijų ir socialinių įstaigų pateiktus duomenis bei papildomai apklausus rajono socialinių įstaigų ir specialiosios mokyklos vadovus, Žemėlapyje pateikė išvadą, kad Pakruojuje yra reikalinga plėtoti apsaugoto būsto paslaugas, tuo tikslu steigiant 4 apsaugotus būstus taip sukuriant 8 apgyvendinimo vietas. SADM pasiūlė savivaldybei papildomai steigti 1 apsaugotą būstą ir sukurti 10 apsaugoto būsto vietų. Savivaldybės administracija su SADM sprendimu sutiko ir II-ajame DI etape Pakruojo r. savivaldybėje bus steigiami 5 apsaugoti būstai sukuriant 10 vietų paslaugos teikimui.

Radviliškio rajono savivaldybė Žemėlapyje nurodė, kad atliktus poreikio vertinimą apklausiant seniūnijų darbuotojus, paaiškėjo, kad apsaugoto būsto paslaugos poreikis savivaldybėje yra 8 vietos. Remiantis šiais duomenimis paskaičiuota, kad savivaldybės poreikiams tenkinti reikalingi 4 būstai, kuriuose socialinės priežiūros paslaugas gautų 8 poreikį išsakę asmenys. SADM vertinimu, savivaldybei pasiūlyta plėsti paslaugos prieinamumą savivaldybėje įsigyjant papildomai dar 2 apsaugotus būstus ir taip sukuriant 12 vietų paslaugoms teikti. Savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą, priėmė sprendimą II-ajame DI etape steigti 6 apsaugotus būstus sukuriant 12 vietų paslaugoms teikti.

Šiaulių miesto savivaldybė Žemėlapyje nurodė, jog įvykdžius įvairių organizacijų prognozuojamo poreikio apklausą ir įsivertinus poreikio mastą, nusprendė 20-čiai asmenų sukurti apgyvendinimui apsaugotame būste reikalingą infrastruktūrą - turimų patalpų pritaikymą ar/ir 10 butų įsigijimą. SADM vertinimu, savivaldybei buvo pasiūlyta papildomai įsigyti 3 apsaugotus būstus ir sukurti 26 vietas paslaugoms teikti. Šiuo metu Šiaulių mieste veikia vienas AB, kuriame paslaugas gauna 4 asmenys. Savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą, priėmė sprendimą II-ajame DI etape steigti 13 apsaugotų būstų, kuriuose paslaugas gautų 26 paslaugos gavėjai. Numatoma, kad su šiuo metu savivaldybėje veikiančiu apsaugotu būstu, po II -ojo DI etapo įvykdymo Šiaulių mieste veiks 14 apsaugotų būstų, kuriuose paslaugas gaus 30 asmenų.

Šiaulių rajono savivaldybės sprendimu, iš regioninių ES lėšų bus steigiami 4 apsaugoti būstai, kuriuose bus įkurtos 9 apgyvendinimo vietos. 1 apsaugotas būstas (4 vietų) yra įsteigtas iš I-ojo pertvarkos etapo, taip pat 1 apsaugotą būstą planuojama įkurti buvusiuose bendruomeniniuose vaikų globos namuose, kuomet mažėjant likusių be tėvų globos vaikų skaičiui, atsilaisvins vienas 4 apgyvendinimo vietų butas.

7 lentelė. Savivaldybių ir SADM siūlymai dėl AB plėtros.

Nr.	Savivaldybė	I etapas	II etapas (poreikis Žemėlapyje)	SADM Siūlymas	Rezultatai, jei SADM siūlymams būtų pritarta		Savivaldybių galutiniai sprendimai	
					AB skaičius	Vietų skaičius	AB skaičius	Vietų skaičius
1.	Akmenės raj.	0	2	+1	3	6	2	4
2.	Joniškio raj.	0	5	+1	6	10	2	5
3.	Kelmės raj.	0	4	0	4	8	4	8
4.	Pakruojo raj.	0	4	+1	5	10	5	10
5.	Radviliškio raj.	0	4	+2	6	12	6	12
6.	Šiaulių miesto	0	10	+3	13 (+ 1 AB dabar jau veikiantis)	30	13 (+ 1 AB dabar jau veikiantis)	26 (+ 4 dabar jau veikiantis)
7.	Šiaulių raj.	1	4	+1	5 (+ 1 AB iš pirmojo etapo)	12 (+ 4 vietos) iš pirmojo etapo)	4 (+ 1 AB iš pirmojo etapo)	9 (+ 4 vietos iš pirmojo etapo)
Iš viso:		1	33	+9	44	92	36 (+2)	74 (+8)

Savivaldybių poreikių analizė ir sprendimai

Grupinio gyvenimo namų plėtra

Akmenės rajono savivaldybėje veikia 2 GGN, 2018 m. įsteigti Ventos SGN. Vienas GGN veikia Ventos, kitas – Akmenės miestuose. Akmenės rajono savivaldybė rengdama Žemėlapių priėmė sprendimą, kad siekiant patenkinti GGN paslaugos poreikį savivaldybės gyventojams, numatoma įsteigti 1 GGN (10) reikalingą infrastruktūrą.

Joniškio rajono savivaldybėje Joniškio mieste nuo 2019 m. veikia 1 GGN (10), įsteigti Jurdaičių SGN. Savivaldybės administracija pirminiame Žemėlapyje identifikavo, kad siekiant patenkinti GGN paslaugos poreikį savivaldybės gyventojams, planuojama steigti 2 GGN (20). SADM atkreipė dėmesį, kad savivaldybėje jau veikia vieni Jurdaičių SGN įsteigti GGN ir pateikė siūlymą vykdyti tik vienų GGN plėtrą, didesnę dėmesį skiriant apsaugoto būsto paslaugos plėtrai. Joniškio rajono savivaldybė, priėmė SADM pasiūlymą ir pritarė sprendimui Joniškio rajono savivaldybėje steigti 1 GGN.

Kelmės rajono savivaldybėje Kelmės mieste Aukštelkės SGN 2017 m. – 2018 m. įsteigė 3 GGN (28). Kelmės rajono savivaldybė pirminiame Žemėlapyje identifikavo 1 GGN poreikį, sukuriant 10 apgyvendinimo vietų. SADM įvertinus savivaldybės planus ir atsižvelgusi į dabar jau veikiančių GGN kiekį, pateikė siūlymą nebestiegti papildomos GGN infrastruktūros, o savivaldybės poreikiui tenkinti perimti jau dabar veikiančių 3 GGN infrastruktūrą. Kelmės rajono savivaldybės administracija, Kelmės rajono savivaldybės tarybos Socialinių klausimų ir sveikatos apsaugos komiteto nariai apsvaustė SADM siūlymą ir liko prie sprendimo - savivaldybės poreikiui tenkinti steigti 1 GGN (10).

Pakruojo rajono savivaldybėje Pakruojo mieste nuo 2018 m. veikia 1 GGN (8), įsteigti Linkuvos SGN. Pakruojo rajono savivaldybės atstovai rengdami Žemėlapi planavo 1 GGN (10) įsigijimą/statybą. SADM pasiūlė savivaldybei įsteigti dar 1 GGN, papildomai sukuriant 10 apgyvendinimo vietų, taip pat atkreipė dėmesį, kad savivaldybėje jau veikia vieni Linkuvos SGN. Savivaldybės administracija, įsivertinusi SADM siūlymą, nutarė likti prie ankstesnio sprendimo - II-ajame DI etape Pakruojo r. savivaldybėje bus steigiami 1 nauji GGN (10).

Radviliškio rajono savivaldybė, įsivertinusi savivaldybės socialinių paslaugų organizatorių surinktus duomenis dėl apgyvendinimo paslaugų poreikio savivaldybėje, suplanavo steigti 2 GGN (20) ir 1 savarankiško gyvenimo namus (10). SADM pateikė siūlymą atsisakyti SGN steigimo, o vietoje jų didinti GGN skaičių. Galutiniu savivaldybės sprendimu, buvo pritarta SADM siūlymui ir II-ajame etape nutarta įsteigti 3 GGN, sukuriant 30 apgyvendinimo vietų, tuo tikslu atsisakant įkurti savarankiško gyvenimo namus.

Šiaulių miesto savivaldybė I-ame DI etape yra numačiusi Šiaulių mieste steigti 4 GGN. Įgyvendinus projektą, planuojama, kad bus sukurtos 36 apgyvendinimo vietos. Šiaulių miesto savivaldybė rengdama Žemėlapi identifikavo poreikį steigti papildomus 5 GGN (50). Atsižvelgiant į nemažą GGN kiekį, suplanuotą I-ajame etape, SADM savivaldybei pateikė siūlymą apsiriboti 2 GGN steigimu (20) ir atsisakyti 3 papildomų GGN kūrimo. Galutiniu savivaldybės sprendimu nutarta II-ame DI etape steigti 2 GGN, sukuriant 20 apgyvendinimo vietų. Pasiekus I – ojo ir II – ojo DI etapo rodiklius Šiaulių miesto savivaldybėje iš viso veiks 6 GGN.

Šiaulių rajono savivaldybė I-ame DI etape buvo numačiusi Kuršėnų mieste steigti 2 GGN (20 vietų). Pasikeitus aplinkybėms, savivaldybės administracija priėmė sprendimą statyti tik vienus GGN (10), tačiau 2023 m. gegužės mėn. dėl vėluojančių techninių projektavimo darbų, savivaldybės administracija priėmė sprendimą iš viso atsisakyti GGN statybos. II-ajame etape, įvertinus surinktus GGN paslaugos poreikio savivaldybėje duomenis, yra suplanuota steigti 3 GGN (30). SADM pritarė savivaldybės pateiktam infrastruktūros poreikiui. Galutiniu savivaldybės sprendimu, II-ajame etape planuojama įsteigti 3 GGN (30). Pasiekus I-ojo ir II-ojo DI etapo rodiklius, Šiaulių rajono savivaldybėje iš viso veiks 4 GGN (40).

Specializuoti socialinės globos ir slaugos namai

Planuojama, kad siekiant tenkinti Šiaulių regione esantį specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugų suaugusiems asmenims, turintiems psichikos ir intelekto negalią, poreikį, reikalingos 4 tokias paslaugas teikiančios įstaigos. SADM sprendimu, trys šios paslaugos teikimo vietos yra numatytos Aukštelkės SGN (40), Jurdaičių SGN (40) ir Linkuvos SGN (40) šiuo metu veikiančioje infrastruktūroje.

Rengdamos Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų Šiaulių regiono Žemėlapi, Šiaulių miesto ir Šiaulių rajono savivaldybės išreiškė poreikį steigti specializuotus socialinės globos ir slaugos namus savo savivaldybių teritorijose. I – ojo pertvarkos etapo metu, siekiant pertvarkyti Ventos SGN, poreikį savo savivaldybės teritorijoje steigti specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugas buvo nurodžiusi ir Akmenės rajono savivaldybė. Savivaldybės skirtame sklype 2018 m. investicinio projekto planavime buvo numatyta naujo slaugos-globos pastato statyba Naujosios Akmenės mieste (40 vietų). Tačiau I etapo finansavimo metu lėšos Akmenės rajono savivaldybei nebuvo skirtos. SADM įvertinusi Šiaulių regiono savivaldybių išsakytą poreikį, pritarė vienos specializuotos socialinės globos ir slaugos statybai. Rengiant Žemėlapi, nei viena Šiaulių regiono savivaldybė neišreiškė poreikio steigti specializuotus socialinės globos ir slaugos namus.

2022 m. gegužės mėn. Šiaulių rajono savivaldybės administracija kreipėsi į SADM dėl Aukštelkės socialinės globos namų savininko teisių ir pareigų perėmimo, 2023 m. liepos 1 d. savivaldybei perduotos įstaigos savininko teisės ir pareigos.

Specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugos pagal regiono poreikius bus teikiamos esamose SADM ir Šiaulių regiono pavaldumo socialinės globos įstaigose.

Su užimtumu susijusios paslaugos

Akmenės rajono savivaldybė Žemėlapyje išreiškė poreikį plėsti šiuo metu veikiančią žmonių su negalia dienos užimtumo centrą. Planuojama, kad šiame centre veiks vienerios socialinės dirbtuvės (10 vietų) ir 1 dienos užimtumo centras (10 vietų).

Joniškio rajono savivaldybė Žemėlapyje identifikavo poreikį steigti vieną dienos užimtumo/socialinių dirbtuvių paslaugų centrą, kuriame paslaugas gautų 30 Joniškio rajono gyventojų.

Kelmės rajono savivaldybė pirminiame Žemėlapio rengimo etape numatė steigti 2 socialines dirbtuves, kuriuose paslaugas galėtų gauti 25 asmenys. Teikdama galutį sprendimą savivaldybės administracija nusprendė, kad Kelmės rajono savivaldybės socialinių dirbtuvių poreikiui tenkinti užteks 1 SD, kuriose paslaugas gaus 10 asmenų.

Pakruojo rajono savivaldybė priėmė sprendimą įkurti 1 dienos užimtumo centrą / socialines dirbtuves, kuriose planuojama, kad paslaugas gaus 24 asmenys.

Radviliškio rajono savivaldybė numatė steigti 2 dienos užimtumo centrus / socialines dirbtuves skirtingose savivaldybės vietovėse, įkuriant 30 vietų.

Šiaulių miesto savivaldybė I-ajame etape steigia 1 dienos užimtumo centrą (40) ir 1 socialines dirbtuves (12). II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį steigti 1 Socialinės integracijos centrą suaugusiems asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią, kur paslaugas gavėjai galėtų gauti mišrias socialines, profesinio lavinimo, dienos užimtumo, socialinių dirbtuvių, savarankiškumo įgūdžių (higienos, savitvarkos) lavinimo ir pan. paslaugas. Planuojamas paslaugos gavėjų skaičius - 135 asmenys. SADM nepritarė didelės apimties paslaugų teikimo centro steigimui ir pateikė siūlymą vietoje numatyto multifunkcinio centro steigti 2 socialines dirbtuves (30). Savivaldybės administracija apsvarsčiusi SADM siūlymą, priėmė sprendimą, II-ajame DI etape steigti 1 socialines dirbtuves, sukuriant 15 užimtumo vietų.

Šiaulių rajono savivaldybė I-ajame etape steigia 1 socialines dirbtuves, kuriose paslaugos bus teikiamos 10 asmenų. II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį steigti 1 dienos užimtumo centrą ir 1 socialines dirbtuves, kuriuose paslaugas gautų apie 30 savivaldybės gyventojų. Įgyvendinus abu DI etapus, Šiaulių rajono savivaldybėje bus sukurta 20 dienos užimtumo ir 20 socialinių dirbtuvių paslaugoms organizuoti skirtų vietų.

INVESTICIJŲ Į II-OJO ETAPO INFRASTRUKTŪRĄ APIBENDRINIMAS

Žemiau pateiktoje lentelėje (Nr. 8) pateikiamas investicijų į infrastruktūrą apibendrinimas, pagal kiekvieną savivaldybę nurodant paslaugos tipą, objektų skaičių bei sukuriamų vietų skaičių.

8 lentelė. Savivaldybių sprendimai dėl investicijų į infrastruktūrą.

Paslauga	Savivaldybė	Apsaugotas būstas		Grupinio gyvenimo namai		Socialinės dirbtuvės/dienos užimtumo centras	
		Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.
1.	Akmenės r.*	2	4	1	10	2	20
2.	Joniškio r.*	2	5	1	10	2	30
3.	Kelmės r.	4	8	1	10	1	10
4.	Pakruojo r.*	5	10	1	10	2	24
5.	Radviliškio r.	6	12	3	30	4	30
6.	Šiaulių r.	4	9	3	30	2	30
7.	Šiaulių m.	13	26	2	20	1	15
Iš viso:		36	74	12	120	14	159

* SD ir DUC išskirtos kaip atskiros paslaugos, tačiau jų vykdymas planuojamas tame pačiame objekte.

Įgyvendinus savivaldybių planus, iš viso Šiaulių regione, naudojant 2021-2027 m. ES laikotarpio lėšas, bus sukurtos 194 su apgyvendinimu susijusios vietos - 120 vietų grupinio gyvenimo namuose, 74 - apsaugotame būste. Apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugų poreikis papildomai gali būti tenkinamas nuomojant būstus vietos bendruomenėse, taip pat ieškant kitų alternatyvų.

Pasiekus suplanuotus DI rodiklius, Šiaulių regione bus sukurtos 159 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti ir teikti.

*REGIONINĮ ŽEMĖLAPIJ PARENGĖ IR APIBENDRINO SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTERIJA, ATSIŽVELGDAMA Į INDIVIDUALIUOSE SAVIVALDYBIŲ ŽEMĖLAPIUOSE
ATLIKTĄ ANALIZĘ, PATEIKTĄ INFORMACIJĄ, IDENTIFIKUOTUS POREIKIUS BEI
SAVIVALDYBIŲ SPRENDIMUS.*